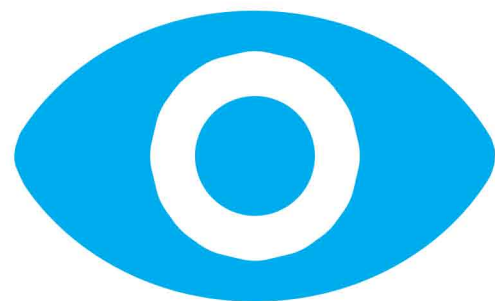

**Můj
student**

**s
handicapem**

/ CSP

Vítejte

Hlavním cílem aktivit /CSP a zároveň této informační příručky je umožnit přístup ke vzdělávání studentům se specifickými studijními potřebami navzdory jejich znevýhodnění a to způsobem, který odstraní zdravotní či jiné bariéry a umožní rovný přístup srovnatelný s ostatními studenty.

Chtěli bychom jednoduchým a přehledným způsobem informovat o tom, jaké skupiny studentů se specifickými studijními potřebami na VŠE studují a jaká opatření by se měla udělat, aby jim bylo umožněno studovat bez bariér, které by mohly způsobit předčasné ukončení studia.

Informace ke každému druhu studijního znevýhodnění je rozdělena vždy na dvě části, kde první část obsahuje obecné informace o znevýhodnění a druhá část je soupisem servisních a organizačních opatření, které by se měly udělat.

***Tato příručka vznikla za
podpory projektu Rozvoj
vzdělávací a dalších činností
a podpora kvality na***

VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Skupiny studentů se specifickými potřebami na VŠE:

- **Studenti se zrakovým handicapem**
- **Studenti se sluchovým handicapem**
- **Studenti s pohybovým handicapem**
- **Studenti se specifickými poruchami učení (SPU)**
- **Studenti s poruchami autistického spektra a s
psychickým onemocněním**

Kam se na VŠE obrátit v případě, kdy ke mně na výuku bude docházet student se specifickými studijními potřebami?

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na VŠE /CSP

Nová budova (místnosti NB 41 a NB35b – bezbariérová pracovna)
Tel.: 224 095 562
224 095 717

Martin Ctibor: ctiborm@vse.cz
Václav Eliáš: elias@vse.cz
Jakub Pohan: jakub.pohan@vse.cz
Vladimír Vošický: vladimir.vosicky@vse.cz
Zdeněk Chovan: zdenek.chovan@vse.cz

Psychologická podpora a diagnostika specifických poruch učení
Kristina Březinová: brek01@vse.cz

Akademická psychologická poradna
Web: <https://ac.vse.cz/nase-sluzby/psychologicka-poradna/>

csp.vse.cz

Student se zrakovým handicapem

Počet studentů se zrakovým handicapem, kteří budou potřebovat modifikaci podmínek studia, se na VŠE dlouhodobě pohybuje v řádu jednotek. Přesto je pravděpodobné, že se s takovým studentem během výuky setkáte. Proto je dobré znát základní pravidla, organizační a servisní opatření a postupy, jak s takovým studentem během semestru komunikovat, jaké úpravy studia bude student potřebovat a s čím Vám může pomoci CSP. Bude-li student se zrakovým znevýhodněním na Vaši výuku docházet, budete o tom vždy na začátku semestru informováni.

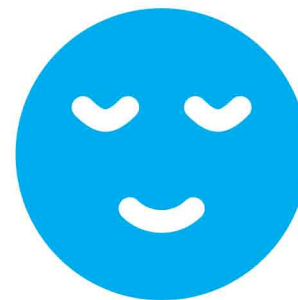
Studenti se zrakovým handicapem se dělí podle míry postižení na uživatele zraku a uživatele hmatu / hlasu. Obě skupiny vyžadují jiné podpůrné úpravy studia a kompenzační pomůcky. Jak je z rozdělení zřejmé, uživatel zraku má takovou oční vadu, která mu umožňuje práci s běžným textem pomocí zvětšovací pomůcky a uživatel hmatu / sluchu je odkázán na převod textu pomocí kompenzačních pomůcek do hmatových a sluchových formátů. Obě formy znevýhodnění jsou podle funkčního dopadu znevýhodnění na studenta jinak náročné na zvýšenou časovou dotaci.

U těžkých zrakových poruch potřebuje student až o 100 % času navíc, aby mohl s textem pomocí pomůcek samostatně pracovat, protože nemůže využívat kontrolu textu zrakem, kterou zdravý člověk používá automaticky. Rozdílný dopad na studium má pro obě zmíněné skupiny také to, zda se se zrakovým handicapem již narodili, nebo ho získali až během života. Student, který získal oční znevýhodnění až během života má výrazně lepší představitivost a orientuje se rychleji a lépe v prostoru i textu. Zatímco student, který se s postižením zraku již narodil, potřebuje delší čas na zorientování se v textu nebo v zápisu matematického zadání a výpočtu. Pro práci s grafikou a symbolikou je vhodné využít individuální výuky s připravenými studijními materiály v reliéfní podobě a braillovém písmu. Obojí mohou připravit pracovníci CSP po předchozí domluvě.

Při komunikaci zrakově handicapovaného studenta oslovujte vždy přímo a nejlépe jménem, aby bylo hned zřejmé, že mluvíte přímo s ním. V případě, že studenta doprovází jeho osobní asistent, je vhodné komunikovat přímo se studentem a nemluvit na asistenta. Student za sebe rozhoduje a jedná vždy sám.

Projeví-li student zájem o nahrávání si přednášek na diktafon pro vlastní potřebu, je vhodné mu vyhovět, protože vzhledem ke svému znevýhodnění není vždy schopen vést si plnohodnotný zápis a na zvukovém záznamu se může k předávaným informacím kdykoli vrátit. Aby student se zrakovým znevýhodněním mohl úspěšně studovat formou integrace mezi ostatní studenty, neobejde se to bez pochopení a vstřícného přístupu vyučujících. Pochopení individuálních potřeb zrakově postiženého by však nemělo být zaměňováno za soucit a snižování studijních nároků. Student se zrakovým handicapem by měl po úpravách studijních povinností formou odstranění bariér vyplývajících z typu a stupně postižení splnit stejné nároky, jako musí plnit jeho zdraví spolužáci.

Organizační a servisní opatření

1. Studijní materiály v dostupné podobě, se kterou je student schopen samostatně pracovat (materiály převedené do digitálního formátu/braillového písma a reliéfního formátu a upravené pro práci s kompenzačním softwarem). Vše je schopno zajistit CSP.
2. Až o 100 % navýšení časové dotace při práci se strukturovaným textem, vypracování testů a přípravy u zkoušení.
3. Možnost individuální výuky formou konzultací u předmětů, kde není možné zajistit, aby mohl student pomocí kompenzačních pomůcek výuku sledovat a osvojit si předávané informace. Jedná se o předměty, kde se nepracuje jen s prostými texty, ale také se symbolikou a grafikou.
4. Práce v hodině, průběžné úkoly, nebo zkoušení, které vyžadují samostatnou práci s grafikou a symbolikou je potřeba nahradit jiným způsobem. Nejde-li to převedením do reliéfní podoby, je vhodné použít verbální popis. Například má-li nevidomý student samostatně vytvořit počítačovou prezentaci.
5. Možnost osobní asistence i během výuky. Osobní asistent může zajišťovat obrazovou dokumentaci, kterou si student poté převede do formátu, se kterým bude moci pracovat.
6. Umožnit studentovi práci s kompenzačními pomůckami. Každý student je zvyklý na svoje pomůcky, které dobře ovládá a je vhodné dát jim přednost i před školními pomůckami, které CSP studentům nabízí k zapůjčení.
7. Psaní průběžných a závěrečných testů v pracovně CSP (místnost NB45B), kde mohou pracovníci CSP zajistit dozor a nerušící prostředí s dostatečnou časovou dotací na vypracování.
8. Při zadávání průběžných úkolů během semestru navýšit zrakově postiženému studentovi čas na odevzdání.
9. Je-li to možné, umožnit zrakově handicapovanému studentovi skládat zkoušku v delším časovém rozpětí s ohledem na ostatní předměty, které student studuje.
10. Na hodinách je vhodné, aby zrakově handicapovaný student seděl co nejbližší pedagoga, aby sluchový vjem byl co nejméně rušen.

Student se sluchovým handicapem

Studentů se sluchovým znevýhodněním studuje integrovanou formou mezi zdravými spolužáky velmi málo. Sluchově postižení studenti častěji vyhledávají speciální studijní programy pro sluchově znevýhodněné, kde je celý proces předávání informací upraven do forem, které jsou jim snadněji přístupné. Obecně se jedná o skupinu studentů s handicapem, která je velmi náročná na integraci do běžného studia.

Studenti se sluchovým handicapem se dělí na uživatele mluveného jazyka a uživatele znakového jazyka. Především pro úplně neslyšící od narození, jejichž mateřským jazykem je znaková čeština, je studium v češtině v podstatě studium v cizím jazyce. Znakový jazyk totiž není jen převádění českých slov do znaků, ale jedná se o úplně jiný jazyk, který se vyznačuje jinou gramatikou, slovosledem a jinými slovními spojeními. Běžná slovní spojení, která v češtině často používáme, mohou být pro neslyšícího studenta nesrozumitelná.

Přesto i na VŠE několik studentů s různými stupni sluchového znevýhodnění studuje. Od roku 2007, kdy na VŠE působí CSP již několik studentů i s úplnou hluchotou od narození úspěšně dokončilo svá studia. Je tedy možné, že se ve výuce s takovým studentem potkáte. Proto je dobré znát základní pravidla, organizační a servisní opatření a postupy, jak s takovým studentem během semestru komunikovat, jaké úpravy studia bude student potřebovat a s čím Vám může pomoci CSP. Bude-li student se sluchovým znevýhodněním na Vaši výuku docházet, budete o tom vždy na začátku semestru informováni.

Největší bariérou pro sluchově postiženého studenta je již předávání informací a komunikace, která bude určitě trvat delší dobu, než se zdravým studentem a bude vyžadovat velkou míru trpělivosti. Pro nejtěžší stupně sluchového postižení je mluvená čeština, jak již bylo napsáno, cizím jazykem. Při komunikaci s neslyšícím dochází často k nedorozuměním, proto je lepší všechny důležité informace zdůraznit a zopakovat klidně několikrát. Vždy spíše předpokládejte, že neslyšící student informaci v mluvené formě nerozuměl a předávejte mu ji i v psané formě. Často se stává, že neslyšící student, aby nevypadal hloupě, potvrdí, že řečeným informacím rozuměl, ale ve skutečnosti mu mnoho důležitých informací uteče. Proto je vhodné se pro jistotu často dotazovat, zda bylo porozuměno opravdu všemu.

I když neslyšící student jedná a rozhoduje se vždy sám za sebe, je vhodné, doprovází-li studenta asistent, všechny informace sdělit i asistentovi, který bude mít delší čas a zná ideální formu, kterou vše studentovi srozumitelně přetluče. Neslyšící mají často negativní zkušenost z kontaktu a případného nedorozumění. Asistent je může v komunikaci s vyučujícím zastoupit. Protože neslyšící student vlastně studuje v cizím jazyku, vyžaduje příprava na zkoušku a samotné písemné zkoušení vyšší časovou dotaci. Vzhledem ke stupni a individuálnímu funkčnímu dopadu je vhodné navýšit časovou dotaci až o 100 %.

I když se na první pohled snadno zamění úplně zdravý student se studentem se sluchovým handicapem, je sluchové postižení asi nejnáročnější pro studium formou integrace do běžného studia. Takové studium vyžaduje velkou míru modifikace plnění studijních povinností a trpělivosti a ochoty vyučujících.

Organizační a servisní opatření

1. Všechny důležité informace o průběhu semestru předat studentovi v psané formě na začátku semestru.
2. Vyžaduje-li to situace a neslyšící student si zajistí účast zapisovatele, umožnit účast zapisovateli na přednáškách a cvičeních. Zapisovatel nepíše přímo poznámky, ale zapisuje vše, co se při výuce říká. Student si potom sám ze zápisu udělá svoje zápisky.
3. Na cvičeních umožnit účast tlumočnicka do znakového jazyka. Tlumočnick může někdy působit při cvičeních rušivě, umožňuje ale neslyšícímu studentovi, aby se do cvičení aktivně zapojoval.
4. Vždy před výukou, které se bude účastnit překladatel do znakového jazyka, zaslat sluchově postiženému studentovi materiály, které se budou ve výuce probírat, aby se s nimi mohl tlumočnick s dostatečným předstihem seznámit.
5. Při komunikaci se sluchově postiženým studentem být obrácen přímo k němu a řádně artikulovat. Všechny důležité informace vždy nejlépe předat i v psané formě. Při komunikaci formou emailů používat emotikony, které zdůrazní, že se nejedná o nepřátelská sdělení.
6. Při zadávání průběžných úkolů během semestru navýšit zrakově postiženému studentovi čas na odevzdání.
7. V případech, kdy to situace vyžaduje, je vhodné umožnit neslyšícím studentům individuální výuku formou konzultací a rozložit způsob zkoušení do celého semestru. Na VŠE se jedná o náročnější předměty (Ekonomie, Statistika, Matematika, cizí jazyky).
8. Ve výuce, kde jsou požívána poslechová cvičení, je nutné umožnit používání kompenzačních pomůcek. V případech, kdy kompenzační pomůcky nepomohou sluchové postižení studenta překlenout, je potřeba poslechová cvičení nahradit jinou formou. Jedná se nejčastěji o výuku cizích jazyků.
9. Umožnit studentovi práci s kompenzačními pomůckami. Každý student je zvyklý na svoje pomůcky, které dobře ovládá a je vhodné dát jim přednost i před školními pomůckami, které CSP studentům nabízí k zapůjčení.
10. Psaní průběžných a závěrečných testů v pracovním CSP (místnost NB35B), kde mohou pracovníci CSP zajistit dozor a nerušící prostředí s dostatečnou časovou dotací na vypracování.

Student s pohybovým handicapem

Při označení handicapovaný student si nejčastěji představíme osobu s pohybovým postižením a to osobu připoutanou na invalidní vozík. Ve skutečnosti se jedná o skupinu, která je daleko širší. Jedná se o osoby s omezenou schopností samostatného pohybu z důvodu poruchy podpůrného a pohybového aparátu. Mohou to být také osoby samostatně se pohybující a používající invalidní hole, nebo osoby se ztrátou horní nebo dolní končetiny, o které mohli přijít z důvodu úrazu, nebo jejího nedostatečného vyvinutí.

Studenty s pohybovým postižením lze rozdělit do dvou skupin podle míry jejich tělesného handicapu na pohybově postiženého s postižením dolních končetin a pohybově postiženého s postižením horních končetin. První skupina využívá jako kompenzaci svého znevýhodnění různé pomůcky, jako jsou podpěrné hole, nebo invalidní vozík. Příčinou jejich znevýhodnění nemusí být vždy úraz, ale může se jednat o důsledek jiné nemoci. Často to bývá například mozková obrna. V tom případě je pohybové znevýhodnění často spojeno a komplikováno i s problémy s verbální komunikací.

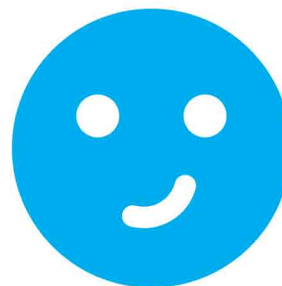
První skupinou jsou studenti s postižením dolních končetin. Nejčastější potíže vyplývající z jejich znevýhodnění jsou logicky problémy s dopravou do místa výuky nebo po areálu školy a bezbariérové prostory v areálu školy. Aby takový student mohl navštěvovat výuku, měl by být v učebnách zajištěn bezbariérový vstup, bezbariérový pohyb mezi lavicemi a bezbariérové pracovní místo. Ne vždy je to ale samozřejmostí a na začátku semestru je vhodné se studentem probrat jeho první zkušenost s učebnou a jaké případné úpravy by byly potřeba, aby student mohl bezproblémově absolvovat celý semestr. V případě, že se vyskytne problém, je nejlepší obrátit se na CPS na VŠE, které navrhne, jak situaci řešit.

Druhá skupina jsou studenti s postižením horních končetin. Ti se navíc potýkají s omezením motoriky rukou v takové míře, že nejsou schopni efektivně vykonávat základní činnosti. Potřebují tedy kromě bezbariérového prostředí i o 100 % delší časovou dotaci na vypracování samostatných úkolů. Často také potřebují používat kompenzační pomůcky. Nejčastěji se jedná o různé druhy zvukových a obrazových záznamů (diktafony, mobilní telefony atd.). V případě, že nejsou schopni kompenzační pomůcky sami ovládat, je potřeba počítat s tím, že s nimi na výuce bude přítomen osobní asistent.

Je-li pohybové postižení spojeno i s potížemi s verbální komunikací, je nutné být připraven na to, že na jednání s takto postiženým člověkem musíme mít vyhrazeno dostatek času. Konzultace s takto handicapovaným studentem budou trvat vždy výrazně déle, protože je mu často špatně rozumět a samotná artikulace je pro něj obtížná. Vždy je lepší se ujistit, že si obě strany rozhovoru správně rozuměly. Takový rozhovor vyžaduje samozřejmě velkou míru trpělivosti a tolerance.

Při komunikaci s osobou připoutanou na invalidní vozík mluvejte vždy přímo s handicapovaným studentem a nikoli s osobou, která ho doprovází. K invalidnímu vozíku připoutaný student je jistě schopen vše chápat sám. Jeho handicap je pouze fyzický. Vedete-li rozhovor s vozičkářem, je lepší komunikovat v sedě, protože budete moci lépe udržovat oční kontakt a jednoduchým a přirozeným způsobem odstraníte bariéru, která může znepříjemňovat Vaši komunikaci.

Organizační a servisní opatření

1. Vstřícnost při tvorbě rozvrhu. Umožnit nadkapacitní zápis do předmětů v čase, který studentovi s pohybovým postižením vyhovuje. Vzhledem k tomu, že pohybově handicapovaný student je při denním studiu často limitován složitou dopravou do místa výuky a podporou osobního asistenta, snaží se optimalizovat svůj rozvrh.
2. Psaní průběžných a závěrečných testů v pracovně CSP (místnost NB35B), kde mohou pracovníci CSP zajistit dozor, asistenci a nerušící prostředí s dostatečnou časovou dotací na vypracování. V pracovně je k dispozici také bezbariérové, pohodlné pracovní místo, což nelze ve všech učebnách zajistit.
3. Při konzultacích volit přednostně on-line formu, která je z důvodu organizace dopravy do budov školy pro pohybově handicapované studenty výrazně přívětivější.
4. Při úkolech, které se vypracovávají v týmech, je vhodné studenta přímo přiřadit k některému z týmů, protože se často stává, že z důvodu neznalosti a obav z handicapu zůstává student částečně straněn.
5. Umožnit nahrávání přednášek na diktafon pro vlastní potřebu.
6. Umožnit focení prezentací a zápisů z tabule nebo vynechat na tabuli. Studenti s omezenou hybností horních končetin si nestíhají zapisovat poznámky.
7. Doprovází-li studenta s omezenou hybností horních končetin zapisovatel, umožnit jeho setrvání na výuce.
8. Vybrat vhodnou učebnu, která bude vyhovovat prostorovým potřebám studenta. Především v učebnách ve Staré budově je problém s malými rozestupy lavic, kam si student nemůže s invalidním vozíkem zajet tak, aby si mohl psát poznámky. V případě, že bude vybrána učebna nevhodná, uvažovat o výměně s jiným vyučujícím, který učí ve stejnou dobu ve vhodnější učebně?
9. V případě, kdy je pohybové postižení kombinováno s problémy s verbální komunikací, nahradit veřejné prezentace před spolužáky osobní konzultací se studentem.
10. Studentům s omezenou hybností horních končetin poskytovat studijní materiály (prezentace, grafy, složité nákresy atd.).

* スペシャル テキスト

* Student se specifickými poruchami učení (SPU)

V běžné populaci je přibližně 4 % osob s SPU. Je tedy logické, že se jedná o nejrozšířenější skupinu vysokoškolských studentů s handicapem se specifickými studijními potřebami. Jedná se o poruchy, které způsobují problémy při vzdělávání z důvodu nedostatečně rozvinutých některých schopností. Důvodem vzniku SPU je dysfunkce části mozku, která bývá vrozená.

Na jejich rozvoj může mít negativní vliv i prostředí, ve kterém osoba s SPU vyrůstala a žije. SPU postihují děti s průměrnou i nadprůměrnou inteligencí, nejedná se tedy o nižší intelektové schopnosti. S pomocí vhodných kompenzačních postupů je možné i s takovou poruchou plnit studijní povinnosti vysokoškolského studenta.

Mezi nejznámější SPU patří dyslexie - porucha čtení a porozumění čtenému textu, dysgrafie - potíže s písemnou formou projevu (písmo bývá neuspořádané nebo špatně čitelné), dysortografie - což je porucha, díky které dochází i přes naučení pravopisných pravidel k jejich špatnému používání nebo dyskalkulie - vývojová porucha matematických schopností.

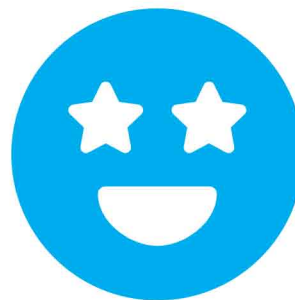
Studenti s SPU jsou si svých potíží vědomí, proto sami sebe považují za méně schopné, byť jsou mnohdy schopni řešit i celkem složité úlohy. Takové sebepojetí má negativní vliv na jejich osobní život a sebehodnocení. Během života se s problémy s SPU postupně sžívají a i když porucha nikdy nevymizí, naučí se ji překonávat kompenzačními postupy a jejich výkonnost se lepší.

Studenti s SPU často mívají zhoršené komunikační schopnosti. Koordinace mluveného a psaného projevu je u nich často zhoršená a veřejné vystupování u nich může působit někdy až zmateně. V takovém případě je vhodné studenta uklidnit a případně mu i pomoci vhodně položenými otázkami. Nicméně není úplně přínosné, aby se student veřejnému vystupování úplně vyhýbal, protože musí plnit stejné studijní nároky, jako plní ostatní studenti a také si postupně na takové pro ně nekomfortní situace zvykají a učí se je zvládat.

Někdy může studenty s SPU rušit okolní prostředí, a proto je vhodné, aby v těchto případech psali testy a zkoušky v nic nerušícím prostředí. K tomu slouží na VŠE učebna CSP - NB 35b, kde zaměstnanci Centra zajišťují u testů a zkoušek také dozor.

Při psaném projevu se u studentů s SPU objevuje specifická chybovost. Nejčastěji se jedná o gramatické chyby, vynechávání interpunkce a v textech psaných na počítači záměna písmen. Takové chyby student ani při opětovném přečtení často nevidí a neopraví je. Častou kompenzační metodou je pro studenty s SPU pomalejší pracovní tempo, kdy si text musí přečíst i několikrát, což je především u složitějších odborných textů potřebné, aby správně porozuměli předávaným informacím. Proto je nutné, aby na vypracování testů student dostal větší časovou dotaci. Standardě se jedná o 25% a u cizích jazyků a složitějších textů může dostat i o 100 % navíc.

Organizační a servisní opatření

1. Student s SPU by měl dostat delší časovou dotaci na plnění pracovních úkolů, přípravu a psaní průběžných a závěrečných testů, která se podle náročnosti předmětu pohybuje od 25 do 100 %.
2. Umožnit psaní testů v nerušícím prostředí pracovny NB 35b, kde je možné nastavit i testy psané v InSIS. Na psaní testu je vždy nutné domluvit se s pracovníkem CSP, který u testu zajistí dozor.
3. Při psaní testů z cizích jazyků, je vhodné tolerovat specifickou chybovost. Student by měl znát správné tvary slov, ale při psaní testů na počítači dochází k překlepům, které i při zpětné kontrole nevidí. Znalost správného tvaru je možné ověřit osobní konzultací.
4. V případě nečitelného psaného projevu při testech ověřovat znalost při osobní konzultaci, kde může student nečitelné pasáže testu vysvětlit. Případně umožnit psaní odpovědí na PC.
5. Při psaní závěrečných prací průběžně kontrolovat specifickou chybovost a studenta na chyby upozorňovat. Velké množství gramatických chyb negativně ovlivňuje kvalitu závěrečných prací.
6. Má-li student během předmětu veřejně vystoupit a prezentovat nějaké téma, je dobré mu s vystoupením pomoci, navádět ho vhodně zvolenými otázkami, podporovat jej a dávat mu pozitivní zpětnou vazbu.
7. Častým problémem je pro studenty s SPU doporučená literatura. Studenti mohou využít převod studijní literatury do jiných formátů. Někomu může vyhovovat audio forma. Takovou službu nabízí studentům CSP.
8. Protože některým studentům s SPU může dělat potíže koordinace psaní vlastních poznámek a soustředění se na výklad, je vhodné umožnit studentům pořizování audiozáznamu z výuky pro vlastní potřebu.
9. V případě, že je to možné, poskytovat studentovi co nejvíce studijních materiálů – prezentace z přednášek.
10. Při komunikaci se studentem o jeho specifické poruše učení není vhodné mluvit před ostatními studenty. Studenta to staví do nepříjemné situace a má pocit, že dostává nějaké negativní stigma v očích ostatních spolužáků.

Student s poruchou autistického spektra a s psychickým onemocněním

Studenti s poruchou autistického spektra se často setkávají s nepochopením a bez vědomí jejich handicapu jsou často za svůj neobratný způsob komunikace považováni za neslušné. Problém ovšem tkví v jejich neschopnosti orientovat se v detailech sociální komunikace a ne v jejich nevychovanosti. Často se stává, že po rozhovoru s autistou, byť motivace jeho sdělení byly zcela nezáludné, jsou předávané informace špatně pochopeny a dalšími aktéry komunikace mohou být hodnoceny jako urážlivé. Proto je dobré vědět, že jednáme s osobou, která poruchou autistického spektra trpí a způsob její komunikace přijímáme věcně a ne jako útočný, nebo urážlivý.

Studenti s autismem mají často potíže s navazováním sociální kontaktů, protože nevnímají neverbální komunikaci a tím pádem nerozumí podtextům sdělovaných informací. Je proto nutné předávané informace sdělovat jasně a vážně, bez skrytých významů. Vždy je vhodné ujistit se, zda obě strany sdělenému dobře porozuměly.

V případě, že studenti s autismem hovoří o tématu, které je jim blízké (často to bývají technická témata), mohou být velmi výřeční a posluchače úplně zahltní informacemi, které mohou působit až nepřiměřeně, protože intenzitu a odbornou stránku výkladu nepřizpůsobí situaci. Jejich komunikace může působit v takovém případě nezvykle šroubovaně a třeba i nepříjemně hlasitě, což může být pro posluchače až nepříjemné. Nejedná se však o verbální útok, ale je to způsobeno zaujetím tématem a neschopností odhadnout adekvátnost situace.

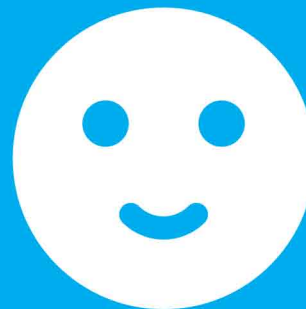
Studenti s autismem jsou si vědomi, že mají problémy v sociálních interakcích, protože se potkávají s nedorozuměním, a proto mají problém se vším novým, s čím se setkávají. Raději se spoléhají na sebe a mají rádi zařité rituály. Není tedy příliš vhodné nutit je spolupracovat v kolektivu, protože to v nich předem vyvolává úzkostné pocity a fobie.

Vše, co bylo napsáno o studentech s poruchou autistického spektra, se týká i studentů s psychickým onemocněním. Funkční dopad jejich handicapu na studium má více podob. Projevují se individuálně a není jednoduché jejich projevy jednoznačně popsat.

Kromě častých úzkostných stavů, které přecházejí do depresí, se jedná o celou škálu onemocnění, od schizofrenie až po obsedantně kompulzivní poruchy. Psychická onemocnění jsou často léčena medikací, která nemusí být vždy vhodně zvolena a pak má na fungování studenta negativní vliv. Často se stává, že student, který je nevhodně medikován, propadá v záchvatu pláče, nebo naopak upadá do letargie a může při výuce i usnout, aniž by to mohl vědomě ovlivnit. Potom je potřeba hledat jinou medikaci, či účinnější postupy, což zabere delší dobu a může to trvat i celý semestr.

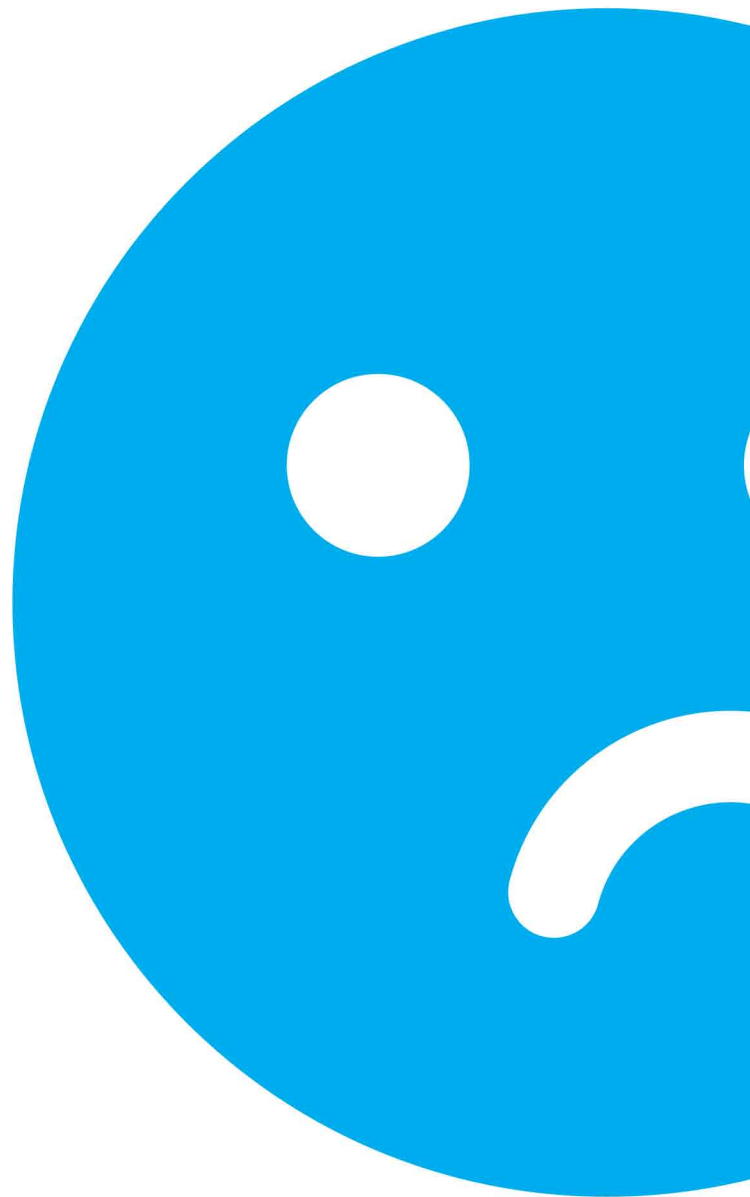
Někdy je těžké pro člověka, který se s psychickým onemocněním nikdy nesetkal představit si, jak destruktivní vliv může taková nemoc mít na život studenta. Přesto je vhodné studenty s psychickým onemocněním podpořit, vytvořit jim chápající prostředí a dát jim prostor pro vyrovnání se s onemocněním. V takovém prostředí se student cítí bezpečně a vědomí, že okolí rozumí jeho problému a neodsuzuje ho, mu může pomoci celou situaci zvládnout.

Organizační a servisní opatření

1. U studentů s poruchou autistického spektra je doporučeno navýšit časovou dotaci na vypracování testů. Navýšení časové dotace se pohybuje v rozmezí od 25 do 50 % podle náročnosti testu.
2. Umožnit studentům s poruchami autistického spektra a studentům s psychickým onemocněním psát testy v nerušícím prostředí pracovny NB 35b. Na psaní testu je vždy nutné domluvit se s pracovníkem CSP, který u testu zajistí dozor.
3. Při ústním zkoušení je vhodné oba typy znevýhodnění zařadit na první místo, aby nemuseli na zkoušku dlouho čekat. Sníží to u studentů stres a nejistotu, která může přerůst až k nemožnosti zkoušku vykonat.
4. Ve výuce, kdy je povinná docházka, je doporučeno respektovat specifické potřeby obou znevýhodnění. Je vhodné tolerovat omluvené absence, které lze nahradit zadanou samostatnou prací.
5. V hodinách se může projevit nestandardní chování u studentů s psychickým onemocněním, které může být způsobeno náhlým atakem nemoci, které může vyústit například k náhlému odchodu z hodiny. Nestandardní chování se může projevovat také náhlými záchvaty pláče, nebo třeba usnutím při hodině, což bývá často způsobeno medikací, která má vedlejší účinky. V obou případech je vhodné nekomentovat před ostatními spolužáky situaci nevhodnými posměšnými poznámkami. Student svoje chování v danou chvíli nemůže ovlivnit.
6. V případě, že student dlouho nenavštěvuje bez omluvy výuku, nebo neplní studijní povinnosti, je dobré o tom informovat CSP, které zjistí, proč k neplnění studijních povinností dochází. V případě náhlé ataky nemoci se stává, že student není schopen o problému v rozumném čase vyučujícího informovat.
7. Je nutné brát v potaz to, že studenti s poruchou autistického spektra si nejsou vědomi sociálních aspektů komunikace a může se stát, že při obhajování svého názoru může jejich vyjadřování působit až neuctivě.
8. Není vhodné nutit studenta s poruchou autistického spektra, aby se aktivně zapojoval do týmových prací. Pokud je to možné, je lepší nechat studenta vypracovat zadanou práci samostatně.
9. Při zadávání průběžných úkolů během semestru navýšit studentovi s poruchou autistického spektra čas na odevzdání.
10. Respektovat nestandardní způsob komunikace studentů s poruchou autistického spektra.

Na **VŠE** nyní studuje více než 130 studentů se specifickými potřebami. Je tedy pravděpodobné, že se s některými z nich při výuce setkáte. Protože naše služby na **VŠE** poskytujeme systematicky již od roku 2007, jsme si z mnohaleté zkušenosti jisti, že problémy, se kterými se studenti se specifickými potřebami na **VŠE**

**Touto jednoduchou
brožurkou jsme chtěli
takovým
nedorozuměním
předcházet a podat
pomocnou ruku
každému, kdo o
to bude mít zájem.
Zároveň doufáme, že
tímto textem
pomůžeme vytvořit
podmínky pro lepší
pochopení bariér, se
kterými se studenti se
specifickými
potřebami setkávají a
vytvoříme jim tím
chápavější a vlídnější
prostředí, které jim
pomůže ke snadnější
integraci do běžné
výuky.**

/ CSP

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami na VŠE

/ CSP

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY